

Forn de La Fornaca

Vilassar de Dalt

Ubicació

Comarca: Maresme
Lloc/Adreça: Camí de Mataró, s/n
Emplaçament Des de Vilassar, per la Riera de Targa i el Camí de Mataró. Des de Cabrils, pel camí de Vilassar.
Alçada: 105

Coordenades:

Latitud: 41.516
Longitud: 2.36806
UTM Est (X): 447269
UTM Nord (Y): 4596233

Classificació

Número de fitxa 08214 - 9
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Jaciment arqueològic
Estil / època: Romà
Segle I-V dC
Estat de conservació Bo
Protecció Legal
Observacions protecció: BCIL; Pla Especial Patrimoni Arquitectònic i Ambiental
Número inventari Si (1270 CC.AA)
Generalitat i altres inventaris
Accés Fàcil
Ús actual: Científic
Titularitat Pública
Titular: Ajuntament de Vilassar de Dalt (Pl. de la Vila, 1 - 08339)
Autoria de la fitxa Jordi Montlló Bolart
Data de registre de la fitxa: dv., 06/03/2015 - 01:00

Descripció

Conjunt de tres forns d'època romana excavats en un marge natural, fet que els dona més estabilitat per suportar les cambres de cocció i aporta una millora en l'àmbit d'aïllament tèrmic. El seu emplaçament, amb l'abundància de matèria primera (argila), de combustible (fusta) i rica en aigua, i la seva orientació al vent de llevant, per facilitar la circulació de l'aire calent dins de les cambres, és idoni per la cocció de material ceràmic.

Els forns 1 i 2, catalogats per N. Cuomo di Caprio i F. le Ny com a forns romans de tipus I/a. De planta circular i doble cambra: la inferior (de combustió), i la superior (de cocció) separades per una graella sostinguda per columna central en la cambra inferior, de tir directe o vertical. Les cambres de combustió es troben excavades a l'argila natural, amb una columna central, reparada en diferents moments, de la qual arranquen 8 arcs radials que enllacen la columna amb els murs perimetrals aguantant la graella. Els 8 arcs radials configuren les obertures o xemeneies per a l'evacuació de fums i gasos, al mateix temps que permeten la cocció de les peces dipositades al damunt.

Les parets de la cambra de combustió presenten escorificacions i vitrificacions molt pronunciades a causa de les temperatures, que oscil·larien entre els 800-1000 °C. Aquestes escorificacions resten en un perfecte estat de conservació en l'interior de la cambra de combustió del forn 2. La boca d'accés a la cambra de combustió es troba tapiada al forn 1 i oberta al forn 2. Faria la funció d'entrada del combustible, neteja i reguladora del tir. De la cambra de cocció es conserva part del perímetre de les parets, arrencant de la mateixa argila, i tancant-se cap a l'interior formant una cúpula suficientment oberta per donar sortida al fum i als gasos. Sembla previsible que la cambra de cocció tingués algun tipus d'accés per a la introducció i la retirada de peces, no identificada pel registre arqueològic.

Pel que fa a la producció, estaríem davant de dos forns dedicats a la cocció de materials de construcció (ímbrex, tègula, i maons) i dolies (recipients ceràmics de grans dimensions). La tipologia dimensions dels forns, les restes aparegudes al forn 2 i la proximitat de l'abocador on trobem un 75% de material de construcció i dolia, ens indica una producció industrial de material ceràmic de gran format.

La datació gràcies a l'estudi arqueomagnètic de la Fornaca va consistir en la pressa demostres dels forns 1 i 2 en la seva posterior anàlisi al Laboratori de Paleomagnetisme dels serveis de Suport a la Universitat de Barcelona - CSIC. La direcció mitjana obtinguda pels dos forns, un cop comprada amb les corbes de referència, proposa una datació de la darrera cocció dels forns entorn el s. II dC.

La tipologia del forn 3 és completament diferent a la dels anteriors, i es catalogaria com a forn tipus I/c segons F. le Ny. Presenta una única cambra (de combustió i cocció), corredor d'entrada (praefurnium) i banquetta perimetral. És de tir directe, evacuant els gasos calents pels conductes excavats al perímetre de les parets. Excavat al marge d'argila, l'estructura va ser seccionada per aterrossaments moderns. Es tractaria d'un forn de calç. Conserva el praefurnium, corredor d'alimentació d'aire, combustible i neteja.

Observacions:

L'espai de protecció i musealització dels forns, orba de l'arquitecte Toni Gironès, és un edifici excavat amb una coberta/plaça, lligada al passeig superior de la Fornaca. L'accés es fa a partir d'una cambra d'acer des d'on descobrim els tres forns romans, passant d'un polígon industrial del s. XXI a un centre terrisser de fa gairebé 2000 anys.

Història

El topònim Fornaca, documentat per primera vegada l'any 1290 a l'*Speculum* del castell de Vilassar, ens dona pistes sobre l'antiguitat de la zona de producció industrial.

El grup arqueològic de Vilassar de Dalt documenta l'any 1949 l'existència d'un forn tocant al camí de

Mataró, d'època indeterminada. L'excavació efectuada per la secció d'arqueologia del Museu arxiu l'any 1981, netejant i consolidant el forn, no dona cap altre tipus de resultats arqueològics. El forn conservava la cambra de combustió sencera i bona part dels arcs de la cambra de cocció, que es van apuntalar. Aquest forn, anomenat forn 1, es va incloure en el catàleg del patrimoni de Vilassar de Dalt per la seva futura protecció.

L'any 2002 l'ajuntament de Vilassar de Dalt inicia la urbanització del territori per ampliar el polígon industrial de Vallmorena. Des del Museu arxiu de Vilassar de Dalt s'impulsen les tasques de neteja i protecció del forn 1, integrat en una parcel·la catalogada com a zona verda.

Sota la direcció tècnica de l'arqueòloga Núria Roselló i Gregori s'inicia la intervenció amb la intenció de netejar i documentar el forn existent i el seu entorn. En les tasques d'excavació es documenten dos forns més. El seguiment de moviments de terres a tota la zona destinada a polígon industrial va donar altres treballs puntuals, com un fons de cabana del bronze, un pou amb parets i reompliment de l'època romana, una sitja de s. I aC i, a 50m dels forns, el vèrtex d'un abocador de mitjans s. II dC.

Bibliografia

AJUNTAMENT DE VILASSAR (1999). Pla Especial del Patrimoni Arquitectònic i Ambiental de Vilassar de Dalt.

GENERALITAT DE CATALUNYA (1983). Inventari del patrimoni arqueològic del Maresme. Vilassar de Dalt. Departament de Cultura de la Generalitat. Barcelona.

MONTLLÓ, Jordi (2008) Inventari del patrimoni arqueològic del Parc de la serralada litoral, Fitxa núm. 192.

ROSELLÓ, Núria; GIRONÈS, Toni i GAMARRA, Agustí (2007). " La terrisseria romana de la Fornaca: Vilassar de Dalt", dins Tribuna d' arqueologia, 2006, 2007. Departament de Cultura de la Generalitat. Barcelona, pàgs. 191-212.

UBACH, Pau (2015): Estudi del megalític i capelles de l'entorn. En record de Fortuny, baró d'Esponellà. Vilassar, abril 2015.

